

УДК 7.072.2
 ORCID ID: 0000-0002-9728-7372
 DOI 10.35204/2520-6419-2020-1-14-108-114

Ірина МАТОЛІЧ,
*кандидат мистецтвознавства,
 доцент кафедри дизайну,
 Університет Короля Данила,
 м. Івано-Франківськ, Україна*

**СУЧАСНЕ
 МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО УКРАЇНИ.
 ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ**

Матоліч І. Я. Сучасне мистецтвознавство України. Основні проблеми. У статті висвітлюються головні проблеми вітчизняного мистецтвознавства, започатковані ще від середньої освіти. Запропоновано можливі шляхи вирішення цих проблем. Зокрема, для успішної реалізації головних тенденцій мистецтвознавчого процесу в Україні необхідне створення єдиного всеукраїнського координаційного центру в системі Національної академії наук для визначення пріоритетних напрямів науки, створення нових програм наукових досліджень, їх видавничого завершення, а також для узгодження планування наукових тем і дисертаційних робіт, уникнення їх дублювання тощо. З'ясовано, що, незважаючи на економічні труднощі та відсутність координації розвитку мистецтвознавчої науки, все ж українське мистецтвознавство має достатній науковий потенціал щоби висвітлювати не лише поточні процеси художнього життя, а й проводити глибокі дослідження. Про це свідчить чимало ґрунтовних наукових праць.

Ключові слова: культурологія, мистецтвознавча освіта, наукове дослідження, методологія, інституції.

Матоліч И. Я. Современное искусствоведение Украины. Основные проблемы. В статье освещаются главные проблемы отечественного искусствоведения, основанные еще от среднего образования. Предложены возможные пути решения этих проблем. В частности, для успешной реализации главных тенденций искусствоведческого процесса в Украине необходимо создание единого всеукраинского координационного центра в системе Национальной академии наук для определения приоритетных направлений науки, создания новых программ научных исследований, их издательского завершения, а также для согласования планирования научных тем и диссертационных работ, избежания их дублирования и тому подобное. Установлено, что, несмотря на экономические трудности и отсутствие координации развития искусствоведческой науки, все же украинское искусствоведение имеет достаточный научный потенциал чтобы освещать не только текущие процессы художественной жизни, но и проводить глубокие исследования. Об этом свидетельствует немало фундаментальных научных трудов.

Ключевые слова: культурология, искусствоведческая образование, научное исследование, методология, институты.

Matolych I. Contemporary art history of Ukraine. Main problems. The article deals with the main problems of the art history, which arose at the present stage of its development. We believe that they date back to secondary education, as there is still no subject of the history of art in schools. Compared to other blocks, the culture logical block of subjects in the school curriculum has the least hours. The low level of humanitarian training of pupils in general education schools, in its turn, affects the low professional ability of art students of higher educational institutions.

Contemporary problems of the art history also include the non-compliance with the resolution that all DAK periodicals shall be publicly available on the website of the Vernadsky National Library of Ukraine, but in fact some of them are missing, and others are presented in one or two issues and are not updated in time. The situation is rather complicated due to the lack of information on the subject of scientific works in Ukraine, about holding foreign and sometimes domestic conferences. In this regard, it is advisable to create a unified information web page on the topic of planned PhD and doctor's theses, monographs, issues of lists of scientific papers, information on conferences, in-

cluding foreign ones, etc. In our opinion, this would help to avoid duplication of thesis topics by institutions. To the socially conditioned problems of the art history is added the lack of theoretical insights, which complicates practical researches. There is a lack of hypotheses, concepts and patterns of origin and features of the art development. It is necessary to form standards of modern methodology and criteria of the Ukrainian art critic, which is now at the level of science of the XIX century. The unification of terms and concepts is especially important for the theoretical generalizations.

It was found that, despite the economic difficulties and lack of coordination of the development of the art history, the Ukrainian art history has the sufficient scientific potential to cover not only the current processes of artistic life, but also to conduct in-depth researches.

In author's opinion, the deepening of the art practice will be facilitated by a wide program of publishing bibliographic indexes, anthologies of domestic and world art critical and art historical thought, serial publication of Ukrainian art heritage, translated literature, a wide range of popular science textbooks and books, creation of modern digital media on their basis. This includes the problem of insufficient elaboration of the history of art of the twentieth century, in particular, the materials of the diaspora, where there was a large number of domestic artists, among whom there are names of world importance.

Thus, for the successful implementation of the main trends of the art process in Ukraine it is necessary to create a single all-Ukrainian coordination centre in the system of the National Academy of Science in order to identify priority areas of science, to create new scientific research programs, their publishing completion, as well as to coordinate planning of scientific topics and thesis papers, and to avoid their duplication.

Keywords: science of culture, art education, scientific research, methodology, institutions.

Постановка проблеми. Сучасне мистецтвознавство є порівняно новою галуззю гуманітарних наук, що перебуває і в царині академічної історії мистецтв, і новітньої художньої критики. Поруч з культурологією та іншими науками, що репрезентують поступ гуманітаристики, мистецтвознавство становить впливову сферу розвитку духовної української художньої культури, загального руху національної ідеї.

Українське мистецтвознавство опирається на ідею відродження національної

культури і традицій. Водночас воно наголошує на необхідності осмислення історичного минулого й досягнення нових, а найголовніше – об'єктивних критеріїв оцінки історичних подій, діяльності окремих особистостей.

Аналіз досліджень і публікацій. Перед сучасним вітчизняним мистецтвознавством постає чимало проблем. Це питання неодноразово зачіпали у виступах на конференціях, публікували у статтях дослідники Н. Булавина [1], І. Голод [2], Т. Каравасильєва [3], М. Криволапов [4], О. Лагутенко [5], В. Овсійчук [6], О. Роготченко [7; 8], М. Станкевич [11], Г. Стельмащук [13], О. Федорук [14], Р. Шмагало [15] та ін.

Мета статті – визначити та проаналізувати основні проблеми українського мистецтвознавства кінця ХХ – початку ХХІ ст., запропонувати можливі шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу досліджень. Проблеми у мистецтвознавчій науці започатковані ще від середньої освіти. Так, у школах досі відсутній предмет історії мистецтва. На культурологічний блок предметів у шкільній програмі порівняно з іншими блоками відведено найменше – лише одну годину на тиждень. Таким чином, діти позбавлені змоги вивчати традиційну культуру, класичне національне та світове мистецтво, музику й архітектуру. Також немає необхідної кількості кваліфікованих учителів, не видано відповідних програм і підручників з цього предмету. Тому й не дивно, що випускники шкіл не можуть вступити до ВНЗ на мистецтвознавство та споріднені спеціальності без окремої додаткової підготовки [11: 5-6].

Такі негативні соціокультурні наслідки жорстких програм розвитку початкової освіти стануть очевидними вже найближчим часом, коли тисячі вчителів мистецтва стануть безробітними. Керівництво нашої держави не враховує досвіду європейських країн, які вже понад століття тому естетиці, культурі та мистецтву віддали пріоритет, не боячись при цьому «перевантажити» дітей культурними цінностями. З початкових навчальних закладів у майбутньому виростає професійне мистецтво і, відповідно, загальний культурний

рівень громадськості. Соціокультурні дослідження ситуації в Україні свідчать про необхідність дій у цьому напрямі. Очевидною є необхідність комплексної методики та спільних зусиль для розвитку всіх рівнів освіти в галузі художньої культури та мистецтва [15: 85].

Низький рівень гуманітарної підготовки учнів у загальноосвітніх школах своєю чергою впливає на невисоку фахову спроможність студентів-мистецтвознавців вищих навчальних закладів. Крім того, існують не менш важливі проблеми, через які випускники мистецтвознавчих кафедр не можуть продуктивно працювати за фахом. Через застарілість навчальних програм та їхню невідповідність сучасному стану мистецтва молодий мистецтвознавець не може якісно працювати як організатор виставок і аукціонів. Він не вміє зробити експертної оцінки творів мистецтва чи розрахувати вартість антикварних творів.

Відчутна також нестача фахівців найвищого наукового ступеня. Так, на кафедрі історії і теорії мистецтва НАОМА та ЛНАМ працює по 4 доктори мистецтвознавства, у ХДАДМ на аналогічній кафедрі – лише 1. З цієї ж причини відсутні кафедри з історії мистецтва у найбільших університетах країни. Якщо аспірантури з мистецтвознавства успішно діють у кількох вищих навчальних закладах і наукових установах, час від часу відбуваються захисти кандидатських у Києві, Львові, Харкові та Івано-Франківську, то з докторантами ситуація проблематична. Кількість охочих готувати докторські дисертації зменшується. Турботи та видатки значно перевищують доплату, передбачену для майбутнього доктора наук [11: 121–122].

До сучасних проблем мистецтвознавства належить також невиконання постанови про те, що всі ДАК-івські періодичні видання повинні бути у відкритому доступі на сайті Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського, проте насправді окремі з них відсутні, а інші представлені одним чи двома випусками і вчасно не оновлюються.

Досить складною є ситуація, коли до офіційних вимог ДАКу до захисту кандидатської чи докторської дисертації дода-

лася необхідність однієї (для кандидатів) чи чотирьох (для докторів) міжнародних публікацій, проте офіційного переліку іноземних видань ніде немає. Також серед вимог Міністерства освіти і науки є вимога щодо публікацій у системі видань Scopus та Web of Science, але у жодній із цих міжнародних систем мистецтвознавчі журнали України не фігурують. Головною метою системи Scopus є сприяння покращенню якості статей. Існує проблема відсутності інформації щодо тематики наукових робіт в Україні, про проведення зарубіжних, а іноді вітчизняних конференцій. У зв'язку з цим доцільною бачиться створення уніфікованої інформаційної веб-сторінки з тематикою запланованих кандидатських і докторських дисертацій, монографій, випуски списків наукових праць, відомості про конференції, зокрема зарубіжні, тощо. Це сприяло б уникненню дублювань інституціями тем дисертацій. Щоправда, віднедавна на офіційному сайті ЛНАМ з'явилася рубрика, де можна ознайомитись із темами кандидатських і докторських дисертацій, які готуються у цьому закладі.

В Україні існують й інші проблеми співпраці мистецтва із соціумом. Так, важливою проблемою сучасного мистецтвознавства є та, що у художніх музеях України, а їх є не один десяток, працює мізерна кількість дипломованих мистецтвознавців. На посадах наукових працівників, екскурсоводів, охоронців фондів, завідувачів відділів і навіть директорів працюють історики, філологи, художники, але не мистецтвознавці. Як приклад, можемо назвати музей мистецтв Прикарпаття (м. Івано-Франківськ), де з 36 осіб персоналу немає жодного працівника, який би мав фах мистецтвознавця. Не набагато краща ситуація у Національному музеї народного мистецтва Гуцульщини та Покуття (м. Коломия, Івано-Франківської обл.), де з-поміж 23 наукових співробітників лише завідувач відділу К. Каркадим має фах мистецтвознавця. Натомість, у сусідній Польщі фах історика мистецтва можна здобути майже в кожному університеті чи академії мистецтва, тоді як в Україні лише в трьох вищих навчальних закладах: НАОМА, ХДАДМ та ЛНАМ.

Серед мистецтвознавчих видань майже немає мистецьких видань для дітей. Як виняток, можемо назвати дитячий мистецький журнал «Джміль», що знайомить наймолодших читачів з азами живопису, музики та літератури.

До соціально зумовлених проблем мистецтвознавства додається ще й нестача теоретичних напрацювань, яка ускладнює й практичні дослідження. Теорія мистецтва повинна бути своєрідним орієнтиром у мистецькому й мистецтвознавчому просторі. А для цього необхідна цілісність самого мистецтвознавства з його трьома основними складовими: історією мистецтва, художньою критикою та теорією. Для вирішення цього питання необхідне впровадження у навчальних закладах різних рівнів акредитації академічної дисципліни «теорія мистецтва», оскільки без неї не може бути якісного розвитку мистецьких навчальних закладів як вищої ланки мистецької освіти.

Відчувається нестача гіпотез, концепцій та закономірностей виникнення й особливостей розвитку мистецтва. Необхідним є формування стандартів сучасної методології та критеріїв української мистецької критики, яка перебуває нині на рівні науки XIX ст. Для теоретичних узагальнень особливо важливою є уніфікація термінів і понять. Щоправда маємо статтю М. Станкевича «Сім великих теорій мистецтва» [12], у якій автор визначає та ретельно описує сім основних фундаментальних теорій мистецтва. Це чи не єдина теоретична праця в українському мистецтвознавстві, написана та видана впродовж останніх років.

Однак, незважаючи на економічні труднощі та відсутність координації розвитку мистецтвознавчої науки, слід зазначити, що українське мистецтвознавство має достатній потенціал, щоби висвітлювати не лише поточні процеси художнього життя, а й провадити глибокі дослідження. Про це свідчить чимало ґрунтовних наукових праць: «Українська рукописна книга» (1995) Я. Запаса, «Українське малярство XVII–XIXст. Проблеми кольору» (1996) В. Овсійчука, «Українське художнє дерево

XVI–XX ст.» (2002) М. Станкевича, «Мистецька освіта в Україні середини XIX – середини XX ст.» (2005) Р. Шмагала тощо. Ці монографії охоплюють широке коло актуальних проблем розвитку мистецтва та культури України від найдавніших часів. Також маємо мистецтвознавчі праці, у яких досліджено численні види декоративно-прикладного мистецтва: вишивку, ткацтво, писанки, витинанки, народну іграшку, вітражі Львова, народну гравюру, художнє дерево та ін. [7: 156].

Попри те, спостерігаємо певну нерівномірність представлення видів і жанрів мистецтва в наукових дослідженнях. Аспіранти західного регіону найчастіше звертаються до комплексних досліджень етнографічних територій. Натомість мало вивчається та досліджується мистецтво археологічних культур, теми з візантології та середніх віків, мистецтво на основі національних музейних збірок та мистецтво XX ст., переосмислення з нових позицій його окремих періодів і художніх постатей, українське мистецтво в контексті зарубіжних художніх практик. Нині потрібні ґрунтовні дослідження, що відображають сучасний художній процес.

Проблеми у сфері мистецтвознавства не вичерпуються нерівномірністю наукових досліджень видів чи жанрів. Важливим сьогодні є розвиток бібліографічної науки як підґрунтя для фундаментальних досліджень. На нашу думку, поглибленню мистецтвознавчої практики сприятиме широка програма з видання бібліографічних покажчиків, антологій вітчизняної та світової художньо-критичної та історико-мистецтвознавчої думки, серійного видання української мистецтвознавчої спадщини, перекладацької літератури, широкого корпусу науково-популярних посібників і підручників, створення на їх базі сучасних цифрових носіїв. Сюди ж належить проблема недостатнього опрацювання історії мистецтва XX ст., зокрема, матеріалів діаспори, де опинилася велика кількість вітчизняних митців, серед яких є імена світового значення.

Окремо слід згадати про проблему об'єктивної оцінки всіх історичних етапів роз-

витку художньої культури, починаючи з найдавніших часів. Адже відомо, що майже всі наукові праці, монографії з історії українського мистецтва, які надруковані впродовж XIX–XX ст., сьогодні не відповідають історичній правді. Вони заполітизовані та часто містять спотворені оцінки художнього процесу й позбавлені об'єктивних естетичних критеріїв. Сказане частково стосується навіть 6-томної «Історії українського мистецтва». Сьогодні можна по-різному оцінювати це видання, яке має чимало дрібних і значно серйозніших прорахунків і недоречностей, але не можемо спростувати того, що на ній виховалося кілька поколінь українських учених [11: 15].

Щоправда, цю проблему нещодавно частково було вирішено шляхом видання багатотомної «Історії українського мистецтва» у 2006–2011 рр. (Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського). Зокрема, в її п'ятому томі зроблено аналіз мистецького процесу минулого сторіччя. В його основу покладено принципово нову концепцію розвитку, нові методи й процеси оцінювання, відповідні сучасному мистецтвознавству [3: 33–39].

Недоліком мистецтвознавчої науки в Україні є ігнорування тематичних конференцій, де б з'ясовувалися сучасні проблеми мистецтвознавства та шляхи їх вирішення. Серед тих, які вдалось організувати, – наукова конференція «Сучасний стан українського мистецтвознавства та шляхи його подальшого розвитку» (АМУ, 2000); «Українське мистецтвознавство: сучасний стан та перспективи розвитку» (ІМФЕ ім. М. Рильського, 2001); міжнародна науково-практична конференція «Рефлексія і дискурс у мистецтвознавстві» (ІПСМ АМУ, 2007), конгрес «Міжнародна асоціація українців» (ІМФЕ ім. М. Рильського, 2013), щорічний Національний науково-мистецький форум «Гончарівські читання» (Національний центр народної культури «Музей Івана Гончара»), «Проблеми методології сучасного мистецтвознавства та культурології» (ІПСМ НАМ України, 2019). Сюди слід зарахувати унікальну двоетапну міжнародну наукову конференцію, що чи не вперше повністю присвячувалася пробле-

мам розвитку саме мистецтвознавства – «History of Art History». Вона розпочалась у вересні 2010 р. у Торуні (Польща) [16] та закінчилася через місяць у Каунасі (Литва) [17] й присвячувалася 200-й річниці першої лекції з мистецтвознавства в університеті Вільнюса (1810). Ця конференція була присвячена теорії та історії мистецтва як науковій дисципліні та її внеску в розвиток національної й естетичної самобутності народів Центрально-Східної, Східної та Південно-Східної Європи. Досягнення вітчизняного мистецтвознавства тут пропагували українські науковці: Н. Акчуріна-Муфтієва, І. Міщенко, О. Новицька, Т. Павлова, Л. Савицька, М. Селівачов, Л. Соколюк, Т. Стефанишин, О. Сторчай, Н. Урсу. На таких конференціях учені намагаються виявляти новітні напрямки мистецтвознавства, інтегруючи його інтереси в ширший культурологічний простір [7: 156].

На сьогодні в Україні відсутні спеціальні державні інституції, які би відали координацією та кураторством мистецького руху в країні. Вирішення цієї ситуації бачить доктор мистецтвознавства Олександр Сокол, який вважає, що «у зв'язку з проблемою інформації доцільною б була організація інформаційних вісників про тематику запланованих кандидатських та докторських дисертацій, монографій, про діяльність видавництв, випуски збірок наукових праць, відомості про конференції, у тому числі, зарубіжні, тощо» [10: 307].

Водночас сьогодні виникла загроза, що арт-критика, підпорядкована потребам художнього ринку і зосереджена на сторінках модних глянцевого видань і престижних галерей, рекламує те мистецтво, яке, з погляду бізнесу, здатне принести високі прибутки. Комерціалізація мистецтва породила характерний для зламу XX–початку XXI ст. тип «критика-маклера», «критика-менеджера». Тому виникає необхідність координації підходів у ширшій, аніж сфера мистецтва, системі, якою є загальнокультурний контекст, що вимагає розширення фахових кордонів мистецтвознавства і художньої критики.

На думку Т. Кара-Васильєвої, одним з недоліків сучасного мистецтвознавства є

його внутрішній і зовнішній герметизм. Співпраця української науки із світовою практикою та європейськими науковими центрами могла б стати виходом з цієї ситуації [3: 37]. Таким чином, для успішної реалізації головних тенденцій мистецтвознавчого процесу в Україні необхідне створення єдиного всеукраїнського координаційного центру в системі Національної академії наук для визначення пріоритетних напрямів науки, створення нових програм наукових досліджень, їх видавничого завершення, а також для узгодження планування наукових тем і дисертаційних робіт, уникнення їх дублювання. Дилетантство в мистецтвознавчій науці можна подолати шляхом налагодження тіснішої співпраці між мистецтвознавчою освітою та академічною наукою. Для цього бачиться необхідним періодичне проведення конференцій, симпозіумів і нарад для обговорення здобутків і прорахунків. Усі етапи розвитку культури і мистецтва України, починаючи з найдавніших часів, вимагають нового наукового осмислення та тлумачення. Слід зосередити увагу на філософських аспектах розвитку сучасної мистецтвознавчої науки. Філософія і мистецтво, інтегруючись у мистецтвознавчу науку, повинні виконувати загальнокультурну функцію синтезу наукових знань у єдиній універсальній і цілісній системі соціального досвіду та майбутніх напрацювань. Також необхідно координувати мистецтвознавчу освіту та академічну науку, об'єднати зусилля у підготовці фундаментальних історико-мистецьких напрацювань. Тому дослідження соціальних, соціофілософських аспектів мистецтва слід інтенсивніше використовувати в наукових розробках національного мистецтвознавства [3: 37–38].

Висновки та перспективи дослідження. Таким чином, сучасна мистецтвознавча наука в Україні має низку проблем. Проте, незважаючи на економічні труднощі та відсутність координації розвитку мистецтвознавчої науки, слід зазначити, що українське мистецтвознавство має достатній науковий потенціал. Про це свідчать численні ґрунтовні наукові монографії, кандидатські

й докторські дисертації. Опубліковані напрацювання дослідників видаються вагомими, якщо враховувати, що більшість національних програм мистецтвознавства не мають достатньої фінансової підтримки держави, що існують певні труднощі у відповідності мистецької освіти України вимогам Болонського процесу, є окремі проблеми в кожному регіоні, науково-мистецькому осередку.

ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА

1. Булавина Н. Мистецька критика в сучасних реаліях, або голос позбавлених голосу. *Сучасне мистецтво: наук.* Київ: Фенікс, 2008. Вип. V. С. 175-181.
2. Голод І. Мистецтвознавство у національній освіті України. *Мистецька школа в системі національної освіти України: навч.-метод. посібник.* Львів: Брати Сиротинські і К, 1999. С. 15-25.
3. Кара-Васильєва Т. Сучасне українське мистецтвознавство: новий погляд, переосмислення та наукова координація. *Вісник НАН України*, 2014. № 8. С. 33-39.
4. Криволапов М. До питання розвитку українського мистецтвознавства у ХХ ст. *Українська академія мистецтва. Дослідницькі та науково-методичні праці*, 2007. Вип. 14. С. 38-49.
5. Лагутенко О. А. Українське мистецтво ХХ століття: проблеми мистецтвознавчої методології. *Вісник ДАКККіМ.* Київ: Міленіум, 2003. № 4. С. 29-34.
6. Овсійчук В. Стан мистецтвознавства в Україні. *Народознавчі зошити.* Львів: Місіонер, 1999. Вип. 5 (29). С. 593-597.

7. Роготченко А. Современное искусствоведение как наука о современном искусстве. *Вісник ХДАДМ. Мистецтвознавство*, 2010. № 1. С. 153-157.

8. Роготченко О. Соціальні явища у формотворенні елітарної науки. *Мистецтвознавство: Роздуми і життя*: монографія. Київ: Фенікс, 2018. С. 201-212.

9. Сидоренко В. Засновано Інститут проблем сучасного мистецтва / В. Сидоренко. *Мистецькі обрії 2001–2002*: Альманах: наук-теор. практика та публіцистика. Київ, 2003. Вип. 4–5. С. 589-591.

10. Сокол О. Проблеми становлення наукової еліти в галузі мистецтвознавства. *Мистецтвознавство України*. Київ: Спалах, 2000. Вип. 1. С. 305-310.

11. Станкевич М. Мистецтвознавство на межі тисячоліть. *Мистецтвознавство'99*: науковий збірн. Львів: СКІМ, 1999. С. 11-22.

12. Станкевич М. Сім великих теорій мистецтва. *Мистецтвознавство'12*: наук. збірн. Львів: СКІМ, 2012. С. 9-20.

13. Стельмашук Г. Критика на критику: проблеми і завдання художньої критики у мистецькому процесі ХХІ століття. *Мистецтвознавчий автограф*. Вип. 6–8. Львів: ЛНАМ, 2013. С. 48-75.

14. Федорук О. Назрілі проблеми сучасного мистецтвознавства. *Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки: Мистецькі обрії 2009*. Вип. 2 (11). С. 151-154.

15. Шмагало Р. Українське мистецтвознавство початку ХХІ століття в сутінках оптимізації. *Мистецтвознавство 2015*: наук. збірн. Львів: СКІМ, 2015. С. 81-88.

16. History of Art history in Central, Eastern and South-Eastern Europe: *Jubilee International Conference celebrating The 200 Anniversary of the First Lecture on the History of Art at Vilna / Vilnius University* (14–16 September, 2010). Torun', 2012. Vol. 1. 300 s., Vol. 2. 286 p.

17. Meno istorija ir Kritika. *Art History & Criticism*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2011. T. 7. 244 p.: iliustr.

REFERENCES

1. Bulavina, N. (2008). Art criticism in modern realities, or the voice of the voiceless. *Suchasne mystetsvo*, V, 175-181 [in Ukrainian].

2. Holod, I. (1999). *Art history in the national education of Ukraine*. *Mystetska shkola v systemi natsionalnoi osvity Ukrainy: navch.-metod. posibnyk*. Lviv: Braty Syrotynski i K [in Ukrainian].

3. Kara-Vasylieva, T. (2014). Contemporary Ukrainian art history: a new look, rethinking and

scientific coordination. *Visnyk NAN Ukrainy*, 8, 33-39 [in Ukrainian].

4. Kryvolapov, M. (2007). On the development of Ukrainian art history in the twentieth century. *Ukrainska akademiia mystetstva. Doslidnytski ta naukovo-metodychni pratsi*, 14, 38-49 [in Ukrainian].

5. Lahutenko, O. A. (2003). Ukrainian art of the twentieth century: problems of art history methodology. *Visnyk DAKKKiM*, 4, 29-34 [in Ukrainian].

6. Ovsichuk, V. (1999). The state of art history in Ukraine. *Narodoznavchi zoshyty*, 5 (29), 593-597 [in Ukrainian].

7. Rohotchenko, A. (2010). Contemporary art history as a science of contemporary art. *Visnyk KhDADM. Mystetstvoznnavstvo*, 1, 153-157 [in Russian].

8. Rohotchenko, O. (2018). *Social phenomena in the formation of elite science. Mystetstvoznnavstvo: Rozdumy i zhyttia: monohrafiia*. Kyiv [in Ukrainian].

9. Sydorenko, V. (2003). The Institute of Contemporary Art Problems was founded. *Mystetski obrii*, 4-5, 589-591 [in Ukrainian].

10. Sokol, O. (2000). Problems of formation of the scientific elite in the field of art history. *Mystetstvoznnavstvo Ukrainy*, 1, 305-310 [in Ukrainian].

11. Stankevych, M. (1999). Art history at the turn of the millennium. *Mystetstvoznnavstvo*, 99, 11-22 [in Ukrainian].

12. Stankevych, M. (2012). Seven great theories of art. *Mystetstvoznnavstvo*, 12, 9-20 [in Ukrainian].

13. Stelmashchuk, H. (2013). Criticism for criticism: problems and tasks of art criticism in the artistic process of the XXI century. *Mystetstvoznnavchi avtohraf*, 6-8, 48-75 [in Ukrainian].

14. Fedoruk, O. (2009). Mature problems of modern art history. *Aktualni problemy mystetskoj praktyky i mystetstvoznnavchoi nauky: Mystetski obrii*, 2 (11), 151-154 [in Ukrainian].

15. Shmahalo, R. (2015). Ukrainian art history of the beginning of the XXI century in the twilight of optimization. *Mystetstvoznnavstvo*, 2015, 81-88 [in Ukrainian].

16. History of Art history in Central, Eastern and South-Eastern Europe: *Jubilee International Conference celebrating The 200 Anniversary of the First Lecture on the History of Art at Vilna / Vilnius University* (14–16 September, 2010). Torun', 2012. Vol. 1. 300 s., Vol. 2. 286 p.

17. Meno istorija ir Kritika. *Art History & Criticism*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2011. T. 7. 244 p.: iliustr.

i
Стаття надійшла до редакції
2 листопада 2020 року